

มาตรการกฎหมาย ในการคุ้มครองงานสร้างสรรค์ อันเป็นสาธารณสมบัติ

*ไชยยศ เหมะรัชตะ

บทนำ

เมื่อกล่าวถึงศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี, ไม้ เมืองเดิม, ยาขอบ หรือ หลวงวิจิตรวาทการ ย่อมเป็นที่รู้จักกันดีของประชาชนทั่วไป เพราะบุคคลเหล่านี้เป็นนักประติมากรรม นักเขียน ผู้สร้างผลงานทางด้านศิลปกรรม และงานวรรณกรรมไว้มากมายเป็นที่รู้จักกันทั่วไป และเป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่งที่ท่านเหล่านี้ได้ถึงแก่กรรมจากพวกเราไปแล้ว ท่านได้ทิ้งผลงานไว้ให้พวกเราอนุชนรุ่นหลังได้ชื่นชมมากมาย ผลงานของท่านบางอย่างได้ถูกนำมาดัดแปลง เช่น สร้างเป็นภาพยนตร์ ละคร ฯลฯ ซึ่งในบางครั้งการสร้างภาพยนตร์หรือละคร ผู้สร้างก็ได้เปลี่ยนแปลงไม่เฉพาะในรายละเอียดเท่านั้น แต่ได้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างหลักของเนื้อเรื่อง ทำให้เนื้อเรื่องไม่ตรงกันที่ผู้สร้างสรรค์ ได้สร้างงานไว้

ก่อให้เกิดการเสื่อมเสียชื่อเสียงเกียรติคุณของผู้สร้างสรรค์ ซึ่งผู้สร้างสรรค์ ทายาทของผู้สร้างสรรค์ หรือเจ้าของงานลิขสิทธิ์ไม่สามารถที่จะเรียกร้องให้ชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นจากบุคคลเหล่านี้ได้ เพราะเหตุที่ว่าในปัจจุบันยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองงานสร้างสรรค์นั้น เพราะงานดังกล่าวได้หมดอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ลง

การคุ้มครองงานลิขสิทธิ์เป็นการให้สิทธิต่าง ๆ แก่ผู้สร้างสรรค์ หรือเจ้าของงานลิขสิทธิ์ แต่เมื่องานดังกล่าวได้หมดอายุแห่งการคุ้มครอง จึงก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ แก่บุคคลเหล่านี้ ในบทความนี้จะได้ศึกษาถึงการคุ้มครองงานลิขสิทธิ์ที่ได้หมดอายุลง หรืองานอันเป็นสาธารณสมบัติ โดยการศึกษากฎหมายไทย และกฎหมายต่างประเทศซึ่งได้นำหลักเรื่องของสิทธิของเจ้าของงานลิขสิทธิ์ และ

*ศาสตราจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาจารย์พิเศษคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต : LL.M. Columbia University U.S.A.

สิทธิของผู้สร้างสรรค์มาเป็นแนวทางในการกำหนด มาตรการคุ้มครอง และก่อนที่จะกล่าวถึงงานอันเป็น สาธารณสมบัติ ควรที่จะมาทำความเข้าใจในเรื่อง ของลิขสิทธิ์ สิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ รวมทั้งการคุ้มครองลิขสิทธิ์เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษางานอัน เป็นสาธารณสมบัติให้เข้าใจมากยิ่งขึ้น

ความหมายของลิขสิทธิ์

ลิขสิทธิ์ (Copyright) หมายถึง สิทธิอันมี แต่ผู้เดียวที่จะทำการใด ๆ เกี่ยวกับงานที่ผู้สร้าง สรรค์ได้ทำขึ้น สิทธินี้ผู้สร้างสรรค์ (Author's right) (ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ ** มาตรา ๔ ให้ความหมายของผู้สร้างสรรค์ว่า ผู้ทำ หรือก่อให้เกิดงานสร้างสรรค์ โดยจะต้องเกิดจาก ความริเริ่มของผู้สร้างสรรค์เอง) มีสิทธิแต่ผู้เดียวทำ ข้ำซึ่งวรรณกรรม หรือศิลปกรรม หรือส่วนสำคัญแห่ง วรรณกรรมหรือศิลปกรรมนั้น ๆ ไม่ว่าจะทำเป็น รูปร่างอย่างไร และหมายความถึง สิทธิในการนำ ออกเล่นแสดงต่อประชาชน และเป็นสิทธิที่กฎหมาย ให้ความคุ้มครองแก่ผู้สร้างสรรค์ หรือเจ้าของงานใน อันที่จะมิให้ผู้อื่นนำงานไปหาประโยชน์เสียเอง ลิขสิทธิ์เป็นทรัพย์สินประเภทหนึ่งที่เจ้าของสามารถ หวงกันได้คือป้องกันมิให้ผู้อื่นลอกเลียนแบบ ตาม กฎหมายไทยให้การคุ้มครองงานลิขสิทธิ์บาง ประเภท คือ งานวรรณกรรม นาฏกรรม ศิลปกรรม โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ งานแพร่เสียงและภาพ หรืองานอื่นใดอันเป็นงานในแผนกวรรณคดี แผนก วิทยาศาสตร์ หรือแผนกศิลปะ (มาตรา ๔) ลักษณะ ของงานลิขสิทธิ์นั้นจะต้องเป็นงานที่มีการสร้างสรรค์ ขึ้นมาโดยผู้สร้างสรรค์จะต้องทำงานขึ้นมาเองโดย อิสระ ไม่มีการลอกเลียนแบบจากผู้อื่น และงานที่จะ สร้างสรรค์นั้นจะต้องเป็นงานที่กฎหมายกำหนดไว้ แต่ก็มีงานสร้างสรรค์บางประเภทที่กฎหมายไม่ได้ให้ ความคุ้มครอง ถือว่าไม่เป็นลิขสิทธิ์ เช่น ข่าวประจำวัน รัฐธรรมนูญ กฎหมาย คำพิพากษาศาล ฯลฯ (มาตรา ๒๑)

สิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์

เนื่องจากลิขสิทธิ์เป็นสิทธิที่กฎหมายให้ ความคุ้มครองแก่ผู้สร้างสรรค์ในการที่คิดงานสร้าง สรรค์ขึ้นมา ผู้สร้างสรรค์จึงมีสิทธิต่าง ๆ ตาม กฎหมายกำหนดไว้ เช่น มีสิทธิที่จะทำซ้ำ ดัดแปลง นำออกโฆษณา หรือการใช้ประโยชน์จากงานสร้าง สรรค์ของตนตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ มาตรา ๑๓-๑๕ ทั้งนี้เพื่อเป็นการตอบแทนผู้ สร้างสรรค์ที่ได้มีการสร้างงานออกมา ลักษณะของ การได้สิทธิเหล่านี้เป็นการได้สิทธิทางเศรษฐกิจ หรือ ที่เราเรียกว่า สิทธิทางเศรษฐกิจ (Economic Rights) ตามหลักกฎหมายของการคุ้มครองลิขสิทธิ์ ได้แบ่ง สิทธิของผู้สร้างสรรค์ออกเป็น ๒ ประเภท คือสิทธิ ทางเศรษฐกิจ (Economic Rights) และธรรมสิทธิ (Moral Rights) โดยสิทธิประเภทแรกเป็นการนำมา ซึ่งผลประโยชน์ทางการเงินให้แก่ผู้สร้างสรรค์ สำหรับสิทธิประเภทหลังมุ่งเน้นการปกป้องชื่อเสียง เกียรติคุณของผู้สร้างสรรค์

สิทธิทางเศรษฐกิจ หมายถึงอำนาจอัน ชอบธรรมภายใต้ขอบเขตของกฎหมายที่จะได้รับผล ประโยชน์จากการสร้างสรรค์ของผู้สร้างสรรค์ (ไชย ยศ เหมะรัชตะ ๒๕๒๔ : ๑๒๐) เจ้าของลิขสิทธิ์มี สิทธิที่จะทำซ้ำหรือดัดแปลงที่ตนสร้างสรรค์ได้ การ ทำซ้ำหรือดัดแปลง หมายความว่า การคัดลอกด้วย วิธีการใด ๆ เพื่อเลียนแบบ ทำสำเนา ทำแม่พิมพ์ บันทึกลงเสียง บันทึกภาพ บันทึกเสียงและบันทึกภาพ จากต้นฉบับ สำเนา หรือจากการโฆษณาในส่วนที่ เป็นสาระสำคัญของงานสร้างสรรค์ ทั้งนี้ไม่จำเป็น งานทั้งหมดหรืองานบางส่วน เจ้าของลิขสิทธิ์ สามารถที่จะนำงานของตนเองออกโฆษณาได้ ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ มาตรา ๔ ได้ให้ความหมายของโฆษณา คือ การทำให้ปรากฏ ต่อสาธารณชน โดยการแสดง การบรรยาย การสวด การบรรเลง การทำให้ปรากฏด้วยเสียงและหรือภาพ การก่อสร้าง การจำหน่ายหรือโดยวิธีอื่นใดซึ่งงานที่

** ในบทความนี้ หากมิได้ระบุชื่อกฎหมายอื่น มาตราในกฎหมายที่กล่าวในบทความนี้จะหมายถึงมาตราในพระราชบัญญัติ

ได้จัดทำขึ้น นอกจากนั้นเจ้าของลิขสิทธิ์สามารถให้ประโยชน์จากลิขสิทธิ์แก่ผู้อื่นได้ เช่น การอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิในการทำซ้ำหรือดัดแปลง หรือนำออกโฆษณาทางงานสร้างสรรค์ของตนได้ ตัวอย่างเช่น ว.วินิจฉัยกุล มอบงานเขียนเรื่อง รัตนโกสินทร์ ให้สำนักพิมพ์แปลเป็นภาษาอังกฤษเมื่อพิมพ์เป็นหนังสือออกจำหน่ายได้ การให้ผู้อื่นใช้ประโยชน์จากลิขสิทธิ์ของตน เจ้าของลิขสิทธิ์อาจจะได้รับค่าตอบแทนหรือไม่ก็ได้ เช่น ว.วินิจฉัยกุลอาจจะได้ค่าลิขสิทธิ์เป็นค่าตอบแทน ในขณะที่สำนักพิมพ์จะได้รายได้จากการขายหนังสือ การมอบผลงานลิขสิทธิ์ให้ผู้อื่นนำไปใช้ประโยชน์นั้น เจ้าของลิขสิทธิ์สามารถที่จะกำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดให้ผู้รับมอบปฏิบัติหรือดเว้นปฏิบัติได้ อย่างกรณีของ ว.วินิจฉัยกุล สามารถที่จะกำหนดว่าสำนักพิมพ์จะพิมพ์หนังสือรัตนโกสินทร์ ได้เพียง ๑๐,๐๐๐ เล่มเท่านั้น หากสำนักพิมพ์ต้องการพิมพ์เพิ่มเติมต้องขออนุญาตจาก ว.วินิจฉัยกุลเสียก่อน ลักษณะของสิทธิดังกล่าว เจ้าของลิขสิทธิ์ จะได้รับประโยชน์ต่าง ๆ จากงานสร้างสรรค์นั้นเอง

สิทธิอีกประการหนึ่งที่ผู้สร้างสรรค์มีคือ **ธรรมสิทธิ (Moral Rights)** ซึ่งเป็นการมุ่งเน้นชื่อเสียงเกียรติคุณของผู้สร้างสรรค์ ผู้สร้างสรรค์มีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองทางสุนทรียภาพของงานสร้างสรรค์ และเกียรติศักดิ์แห่งศิลปิน (ไชยยศ เหมะรัชตะ ๒๕๓๑ : ๑๓๔) ซึ่งแนวความคิดเรื่องธรรมสิทธิมีบัญญัติในอนุสัญญาเบอร์นเพื่อการคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรมฉบับปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม กรุงโรม วันที่ ๒ มิถุนายน ค.ศ. ๑๙๒๘ มาตรา ๖ ทวิ ซึ่งกำหนดเรื่องธรรมสิทธิว่าผู้สร้างสรรค์มีสิทธิที่จะอ้างความเป็นผู้สร้างสรรค์ในงานได้คือถ้าหากผู้สร้างสรรค์ได้โอนงานสร้างสรรค์ของตนไปให้บุคคลอื่นแล้ว บุคคลผู้รับโอนสิทธิ์จะต้องแสดงชื่อของผู้สร้างสรรค์ในงานนั้นด้วย และผู้สร้างสรรค์มีสิทธิที่จะห้ามมิให้บุคคลอื่นทำการบิดเบือน ดัดทอน เปลี่ยนแปลงแก้ไขงานสร้างสรรค์ อันอาจนำความ

เสื่อมเสียมาสู่เกียรติคุณชื่อเสียงของผู้สร้างสรรค์ได้ ดังนั้นธรรมสิทธิจึงหมายถึงความถึง สิทธิของผู้สร้างสรรค์ในการที่จะปกป้องชื่อเสียงเกียรติคุณ อันเนื่องมาจากงานที่ได้สร้างสรรค์นั้น เป็นสิทธิที่แตกต่างหากออกจากสิทธิทางเศรษฐกิจ ธรรมสิทธิยังคงมีแก่ผู้สร้างสรรค์หลังจากที่ผู้สร้างสรรค์ได้โอนสิทธิทางเศรษฐกิจของตนไปแล้ว แม้ว่าจะไม่เป็นที่สรุปได้ว่า ธรรมสิทธิเป็นสิทธิซึ่งไม่สามารถโอนกันได้หรือไม่ นอกจากนั้นธรรมสิทธิยังคงมีอยู่อย่างน้อยจนกว่าจะสิ้นสุดระยะเวลาของการคุ้มครองสิทธิทางเศรษฐกิจ ซึ่งที่สำคัญคือธรรมสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองจะถูกกำหนดโดยกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ ตามที่เห็นสมควรว่ามีขอบเขต รูปแบบอย่างไร (Robert Merkin 1989 : 233)

วิวัฒนาการทางแนวความคิดของการให้ความคุ้มครองธรรมสิทธิของต่างประเทศนั้น ในประเทศภาคพื้นยุโรปที่มีประเทศฝรั่งเศสเป็นแกนนำได้ให้ความสำคัญในเรื่องของธรรมสิทธิก่อนประเทศระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ที่มีประเทศอังกฤษเป็นแกนนำ แต่ในปัจจุบันนี้แนวความคิดเรื่องการให้ความคุ้มครองธรรมสิทธิเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป ประเทศในภาคพื้นยุโรปให้การคุ้มครองธรรมสิทธิงานของผู้สร้างสรรค์ จึงก่อให้เกิดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในการคุ้มครองธรรมสิทธิแก่ผู้สร้างสรรค์ ดังนี้

๑. สิทธิในการแสดงตนเป็นผู้สร้างสรรค์งาน สิทธินี้เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ผู้สร้างสรรค์สามารถจะแสดงตนโดยใช้ชื่อของผู้สร้างสรรค์โดยตรง หรือนามแฝง หรือใช้สัญลักษณ์ของผู้สร้างสรรค์ หรือหากไม่แสดงตนแต่แรก ผู้สร้างสรรค์จะเปลี่ยนใจที่จะมาแสดงตนในภายหลังก็ได้ นอกจากนี้ผู้สร้างสรรค์มีสิทธิที่จะกำหนดสัญลักษณ์ของผู้สร้างสรรค์เพื่อใช้กับงานดังกล่าว และรวมถึงสิทธิในการตั้งชื่องานดังกล่าวได้ (อมรา ทรัพย์ไพศาล ๒๕๓๑ : ๕๖) หลักเกณฑ์นี้ปรากฏ ในกฎหมายลิขสิทธิ์ของเยอรมัน มาตรา ๑๓, กฎหมายลิขสิทธิ์ฝรั่งเศส

มาตรา ๕๖ วรรค ๓, กฎหมายลิขสิทธิ์ประเทศ อิตาลี มาตรา ๒๑ และกฎหมายลิขสิทธิ์ประเทศ ลักแซมเบอร์ก มาตรา ๙ วรรคหนึ่ง

๒. สิทธิที่จะคัดค้านบุคคลอื่นแสดงความเป็นผู้สร้างสรรค์ในงานของตนสิทธินี้จะปรากฏคู่ไปกับสิทธิในการแสดงตนเป็นผู้สร้างสรรค์งาน เมื่อกฎหมายให้อำนาจผู้สร้างสรรค์ในการแสดงตนแล้ว หากมีบุคคลใดมาแอบอ้างในงานสร้างสรรค์ของตน ผู้สร้างสรรค์สามารถที่จะห้าม หรือคัดค้านมิให้ผู้อื่น มาแสดงความเป็นผู้สร้างสรรค์ในงานของตน เพราะ ถือว่าเป็นการบั่นทอน หรือวิรดอนชื่อเสียงของผู้ สร้างสรรค์ในการสร้างงานนั้น ๆ ปรากฏใน กฎหมายลิขสิทธิ์ประเทศเนเธอร์แลนด์ มาตรา ๒๕ วรรค ๑ (a)

๓. สิทธิที่จะกำหนดในความสมบูรณ์ของ งาน หรือสิทธิในการเผยแพร่งานผู้สร้างสรรค์มีสิทธิที่ จะตัดสินใจว่างานของตนสมบูรณ์แล้วหรือไม่ และสม ควรที่จะเผยแพร่หรือไม่ สิทธิดังกล่าวเป็นสิทธิ เฉพาะตัวของผู้สร้างสรรค์ ปรากฏ ในกฎหมาย ลิขสิทธิ์ประเทศฝรั่งเศส มาตรา ๑๙ วรรคหนึ่ง, กฎหมายลิขสิทธิ์ประเทศเยอรมัน มาตรา ๑๒, กฎหมายลิขสิทธิ์ประเทศเนเธอร์แลนด์ มาตรา ๑ และกฎหมายลิขสิทธิ์ประเทศเดนมาร์ก มาตรา ๒ วรรคหนึ่ง

๔. สิทธิที่จะเรียกงานสร้างสรรค์คืนก่อนที่ จะมีการโฆษณางานนั้น เมื่อได้มีการสร้างงานสร้า งสรรค์นั้นจนเสร็จสมบูรณ์ตามความเห็นของผู้สร้า งสรรค์ และได้มีการโอนงานสิทธิไปแล้ว หากต่อมาผู้ สร้างสรรค์เกิดเปลี่ยนใจเห็นว่างานดังกล่าวไม่ใช้งาน ที่เกิดจากความนึกคิดที่แท้จริงอีกต่อไป ผู้สร้างสรรค์ ก็มีสิทธิที่จะเรียกถอนคืนงานสร้างสรรค์กลับมา แต่ หลักเกณฑ์นี้ไม่เป็นที่ยอมรับใช้กัน เพราะเหตุว่าสิทธิ ดังกล่าวอาจจะเป็นการทำลายข้อผูกพันของสัญญา ระหว่างผู้สร้างสรรค์กับผู้รับโอน (วิชัย อริยะนันท์ทะเล ๒๕๓๒ : ๔๒๙) ประเทศที่มีการบัญญัติหลักเกณฑ์ นี้ในกฎหมายลิขสิทธิ์คือ ประเทศเยอรมัน ใน

กฎหมายลิขสิทธิ์มาตรา ๔๒ (๑) และประเทศอิตาลี ในกฎหมายลิขสิทธิ์ มาตรา ๑๔๒

๕. สิทธิในการคงไว้ซึ่งบูรณภาพของงาน คือการห้ามมิให้บุคคลอื่นทำการเปลี่ยนแปลงแก้ไข งานสร้างสรรค์นั้น อันอาจนำไปสู่ความเสื่อมเสียใน ชื่อเสียงเกียรติคุณของผู้สร้างสรรค์ หลักเกณฑ์นี้ ปรากฏในกฎหมายลิขสิทธิ์แทบทุกประเทศ รวมทั้ง ประเทศไทย (พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ มาตรา ๑๕ วรรค ๔) ปรากฏในกฎหมายลิขสิทธิ์ ประเทศฝรั่งเศส มาตรา ๖, กฎหมายลิขสิทธิ์ ประเทศเดนมาร์ก มาตรา ๓ วรรค ๒ กฎหมาย ลิขสิทธิ์ประเทศเบลเยียม มาตรา ๘ และของ ประเทศลักแซมเบอร์ก มาตรา ๙ วรรคหนึ่ง เป็นต้น

๖. สิทธิในการได้ตอบการวิพากษ์วิจารณ์ อันเกินกว่าปกติ เป็นการคุ้มครองผู้สร้างสรรค์หากได้ รับการวิพากษ์วิจารณ์เกินกว่าปกติ หลักเกณฑ์นี้เกิด จากแนวความคิดที่ว่างานสร้างสรรค์มิใช่ผลิตผลทาง อุตสาหกรรม แต่เป็นภาพสะท้อนของบุคลิกภาพ ของผู้สร้างสรรค์ จึงสมควรที่จะได้รับความคุ้มครอง มิให้ต้องถูกวิพากษ์วิจารณ์เกินกว่าปกติ แม้ว่าการ วิพากษ์วิจารณ์นั้นจะเป็นการแสดงออกในลักษณะ ที่ไม่เป็นการหมิ่นประมาทก็ตาม

นอกจากหลักเกณฑ์ทั้ง ๖ ประเภทที่กล่าว มาแล้ว ก็ยังมีหลักเกณฑ์อีกหลาย ๆ ประเภทที่ให้ ความคุ้มครองธรรมสิทธิ ซึ่งจะครอบคลุมไปถึงการ กระทำในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การห้ามวิธีการแสดง งานหรือใช้ประโยชน์ในงานโดยไม่พึงปรารถนา เป็น ต้น

สำหรับหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองธรรม สิทธิตามกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศระบบ กฎหมายคอมมอนลอว์นั้น ค่อนข้างจะแคบกว่า กลุ่มประเทศภาคพื้นยุโรป การคุ้มครองจะเป็นใน ลักษณะของการคุ้มครองทางอ้อม ที่จะกำหนดใน ระหว่างคู่สัญญา คือผู้สร้างสรรค์กับบุคคลอื่น หรือพัฒนามาจากการฟ้องคดี ประเทศ

ออสเตรเลียซึ่งเป็นประเทศในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ได้เข้าเป็นอนุสัญญาเบอร์นว่าด้วยการคุ้มครองงานวรรณกรรมและศิลปกรรม เห็นว่าการให้ความคุ้มครองโดยทางอ้อมทางกฎหมายคอมมอนลอว์เพียงพอตามหลักเกณฑ์ที่ปรากฏไว้ในมาตรา ๖ ทวิ ของอนุสัญญาฯ แล้ว ในขณะที่ประเทศอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ได้มีการพัฒนาแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายลิขสิทธิ์ให้คุ้มครองกรรมสิทธิ์แก่ผู้สร้างสรรค์มากขึ้น ถือได้ว่าเป็นความก้าวหน้าทางกฎหมายลิขสิทธิ์อีกก้าวหนึ่งของกลุ่มประเทศเหล่านี้ การให้การคุ้มครองกรรมสิทธิ์งานของผู้สร้างสรรค์ของประเทศไทยที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ก่อให้เกิดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ดังนี้

๑. สิทธิในการแสดงตนเป็นผู้สร้างสรรค์งาน ปรากฏใน มาตรา ๗๗ ของ Copyright, Designs and Patents Act ๑๙๘๘ ประเทศอังกฤษ ซึ่งจะบัญญัติให้ผู้สร้างสรรค์ในงานอันมีลิขสิทธิ์ประเภทวรรณกรรม นาฏกรรม ดนตรีกรรม หรือศิลปกรรม และผู้กำกับการแสดงในงานสร้างสรรค์นั้น มีสิทธิในการแสดงตนในฐานะผู้สร้างสรรค์หรือผู้กำกับการแสดง แต่สิทธินี้จะไม่รวมถึงงานโปรแกรมคอมพิวเตอร์ การออกแบบตัวพิมพ์และงานที่เกิดขึ้นโดยคอมพิวเตอร์

๒. สิทธิในการที่จะห้ามมิให้บุคคลอื่นทำการเปลี่ยนแปลงแก้ไขงานสร้างสรรค์ปรากฏในกฎหมายลิขสิทธิ์ประเทศอังกฤษ มาตรา ๘๐ ผู้สร้างสรรค์ในงานอันมีลิขสิทธิ์ ประเภทวรรณกรรม นาฏกรรม ดนตรีกรรม หรือศิลปกรรมและผู้กำกับการแสดงในงานสร้างสรรค์นั้น มีสิทธิที่จะห้ามมิให้บุคคลอื่นกระทำการใด เช่น การดัดทอน แก้ไข หรือดัดแปลงงานสร้างสรรค์ รวมทั้งการแสดงงานล้อเลียนงานสร้างสรรค์

๓. สิทธิในการปฏิเสธความเป็นผู้สร้างสรรค์ สิทธินี้วิวัฒนาการมาจากระบบกฎหมายคอมมอนลอว์เป็นสิทธิที่ตรงข้ามกับสิทธิในการแสดงตน

เป็นผู้สร้างสรรค์งาน บุคคลที่มีได้เป็นผู้สร้างสรรค์แต่ได้ไปลอกเลียนแบบ วิธีการของผู้สร้างสรรค์ แล้วใช้ชื่อของผู้สร้างสรรค์นั้น ผู้สร้างสรรค์ตัวจริงสามารถที่จะคัดค้านได้ว่าตนมิใช่เป็นผู้สร้างงานนั้นปรากฏในบทบัญญัติ มาตรา ๘๔ ของกฎหมายลิขสิทธิ์ประเทศอังกฤษ

๔. สิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับภาพถ่าย และภาพยนตร์ แต่เดิมกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศอังกฤษ ได้มีการบัญญัติสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับภาพถ่าย หรือภาพยนตร์ได้รับความคุ้มครองเฉพาะสิทธิทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ต่อมาได้มีการขยายความคุ้มครองไปถึงกรรมสิทธิ์เพราะถือว่าสิทธินี้เป็นสิทธิส่วนตัวของบุคคลนั้น ๆ

นอกจากการคุ้มครองกรรมสิทธิ์ทั้ง ๔ ประเภทแล้ว ยังมีกรรมสิทธิ์อีกประเภทหนึ่งคือการให้สิทธิในการเปิดเผยงาน หรือโฆษณางานแก่สาธารณะ โดยกำหนดให้สิทธิแก่ผู้สร้างสรรค์หรือเจ้าของงานในการนำต้นฉบับออกเผยแพร่เป็นบุคคลแรก หากบุคคลใดนำงานต้นฉบับออกเผยแพร่โดยมิได้รับความยินยอมจากผู้สร้างสรรค์ หรือเจ้าของงาน ถือว่าบุคคลนั้นกระทำความผิดลิขสิทธิ์แก่ผู้สร้างสรรค์

สำหรับประเทศไทยนั้น กฎหมายไทยยอมรับหลักเรื่องกรรมสิทธิ์ไว้เช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ ที่เป็นภาคีในอนุสัญญาเบอร์น ปรากฏในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ มาตรา ๑๕ วรรค ๔ "ในกรณีที่ได้มีการโอนลิขสิทธิ์ไปแล้วตามวรรค ๒ ผู้สร้างสรรค์ยังมีสิทธิโดยเฉพาะตัวที่จะห้ามมิให้ผู้รับโอนบิดเบือน ดัดทอน ดัดแปลง หรือทำโดยประการอื่นใดแก่งานนั้น จนเกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของผู้สร้างสรรค์" หลักเกณฑ์การคุ้มครองลิขสิทธิ์ตามหลักกรรมสิทธิ์ค่อนข้างจะแคบ จะให้ความคุ้มครองเฉพาะในเรื่องผู้สร้างสรรค์ที่จะห้ามมิให้ผู้รับโอน บิดเบือน ดัดทอน ดัดแปลง หรือทำโดยประการอื่นแก่งานนั้น จนเกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของผู้สร้างสรรค์ หรือที่เรียก

ว่าสิทธิในการคงไว้ซึ่งบูรณภาพของงาน แต่อย่างไรก็ตาม ในขณะนี้ได้มีการเสนอแก้ไขพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ ในเรื่องของกรรมสิทธิ โดยการกำหนดให้ผู้สร้างสรรค์มีสิทธิที่จะแสดงตนเป็นผู้สร้างสรรค์งานดังกล่าว และมีสิทธิที่จะห้ามมิให้ผู้รับโอน บิดเบือน ดัดทอน ดัดแปลงหรือทำโดยประการอื่นแก่งานจนเกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของผู้สร้างสรรค์ และเมื่อผู้สร้างสรรค์ถึงแก่ความตาย ทายาทของผู้สร้างสรรค์มีสิทธิที่จะฟ้องร้องบังคับตามสิทธิดังกล่าวได้ตลอดอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ แต่จะมีข้อยกเว้นถ้าผู้สร้างสรรค์และผู้รับโอนมีการตกลงไว้เป็นอย่างอื่นโดยทำเป็นลายลักษณ์อักษรก็สามารถจะกระทำได้เช่นกัน

การคุ้มครองลิขสิทธิ์

จากที่ได้กล่าวมาแล้วว่าเจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิทางเศรษฐกิจ และผู้สร้างสรรค์มีสิทธิในกรรมสิทธิ แต่สิทธิเหล่านี้มิใช่จะมีอยู่ตลอดไป จะมีอยู่เพียงเท่าอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ กฎหมายได้มีการกำหนดระยะเวลาในการคุ้มครอง เหตุผลที่ต้องมีการกำหนดระยะเวลาในการคุ้มครองลิขสิทธิ์ เพราะว่า ลิขสิทธิ์เป็นงานที่มีผลกระทบต่อสาธารณชน กล่าวคือประชาชนโดยทั่วไปมีส่วนได้เสียในงานลิขสิทธิ์ ซึ่งหากกำหนดให้อายุของการคุ้มครองลิขสิทธิ์ตกแก่งานสร้างสรรค์หรือเจ้าของงานตลอดไป จะเป็นการผูกขาดงานไว้แต่เพียงผู้เดียว ไม่มีการเผยแพร่งานออกไป ถ้ามีการเผยแพร่ก็เพียงเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องและในบางครั้งงานลิขสิทธิ์ดังกล่าวสามารถที่จะพัฒนางานออกไปได้อีกมากมาย เช่น โปรแกรมคอมพิวเตอร์ หากผูกขาดไว้กับบุคคลคนเดียว หรือกลุ่มบุคคลเดียว ในขณะที่อาจจะมีบุคคลอื่นสามารถที่จะพัฒนางานนั้นออกไปได้อีกมากมาย ดังนั้นเพื่อเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ จึงได้มีการกำหนดอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ไว้คือให้ผู้สร้างสรรค์หรือเจ้าของงานมีสิทธิต่าง ๆ ในลิขสิทธิ์ของตนในช่วงระยะเวลาหนึ่งเป็นการตอบ

แทนจากการสร้างงานของเขา หลังจากนั้นเพื่อให้ประชาชนทั่วไป หรือบุคคลอื่นมีโอกาสใช้งานสร้างสรรค์นั้นด้วย จึงให้อายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์นั้นหมดลง

การกำหนดอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์นั้น แตกต่างกันไปแล้วแต่งานแต่ละประเภท และประเภทของผู้สร้างสรรค์ สำหรับงานลิขสิทธิ์ทั่วไปที่ไม่ใช่งานภาพถ่าย งานโสตทัศนวัสดุ งานภาพยนตร์ งานแพร่เสียงแพร่ภาพ และศิลปประยุกต์ เช่น งานวรรณกรรม งานนาฏกรรม งานศิลปกรรม พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ มาตรา ๑๖ วรรค ๑ และ ๒ กำหนดว่างานลิขสิทธิ์ประเภททั่วไป ให้มีอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ตลอดชีวิตของผู้สร้างสรรค์ และมีอยู่ตลอดไปอีกห้าสิบปีนับแต่ผู้สร้างสรรค์ถึงแก่ความตาย หรือในกรณีที่มีการนำออกโฆษณาครั้งแรก หลังผู้สร้างสรรค์ถึงแก่ความตายก็ให้งานลิขสิทธิ์มีอยู่ต่อไปอีกห้าสิบปีนับแต่มีการโฆษณางานครั้งแรก เช่น ครูเทพ ได้สร้างงานสร้างสรรค์ไว้หนึ่งชิ้น เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๐ และท่านได้ถึงแก่กรรมเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๖ อายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์งานชิ้นนั้นของท่านจะคุ้มครองถึง ปี พ.ศ. ๒๕๓๖ แต่ถึงงานดังกล่าวยังไม่มีการนำออกโฆษณาขณะที่ท่านมีชีวิต ได้มีการนำออกโฆษณาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๐ หลังจากที่ท่านถึงแก่กรรม งานดังกล่าวจะมีอายุแห่งการคุ้มครองถึงปี พ.ศ. ๒๕๕๐

หากเป็นงานที่มีผู้สร้างสรรค์ร่วม (มาตรา ๑๖ วรรค ๒) การนับระยะเวลาการคุ้มครองในงานสร้างสรรค์นั้นจะนับตลอดอายุของผู้สร้างสรรค์และนับอีก ๕๐ ปีนับแต่ผู้สร้างสรรค์คนสุดท้ายถึงแก่ความตาย หรือในกรณีที่นิติบุคคลเป็นผู้สร้างสรรค์ (มาตรา ๑๖ วรรคท้าย) อายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์จะมีอยู่ระยะเวลา ๕๐ ปี นับแต่มีการโฆษณางานครั้งแรก ถ้าหากผู้สร้างสรรค์ใช้นามแฝงในการสร้างงาน หรือไม่ปรากฏ ชื่อผู้สร้างสรรค์ (มาตรา ๑๗ วรรค ๒) อายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์จะมีอยู่ ๕๐ ปี นับแต่ได้มีการโฆษณางานครั้งแรกเช่นกัน

สำหรับงานบางประเภท เช่น งานถ่ายภาพ งานโสตทัศนวัสดุ งานภาพยนตร์ งานแพร่เสียงแพร่ภาพ มาตรา ๑๘ กำหนดให้มีอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ห้าสิบปีนับแต่ได้สร้างสรรค์งานนั้นขึ้น แต่ถ้าได้มีการโฆษณาในงานนั้นในระยะเวลาดังกล่าว ให้ลิขสิทธิ์มีอยู่ต่อไปห้าสิบปี นับแต่ได้มีการโฆษณาเป็นครั้งแรก ส่วนงานศิลปประยุกต์ มาตรา ๑๙ ให้มีอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ยี่สิบห้าปีนับแต่ได้สร้างสรรค์งานนั้นขึ้น แต่ถ้าได้มีการโฆษณางานนั้นในระยะเวลาดังกล่าว ให้ลิขสิทธิ์มีอยู่ต่อไปยี่สิบห้าปี นับแต่ได้มีการโฆษณาเป็นครั้งแรกและงานสร้างสรรค์ที่เกิดจากการจ้างงาน หรือตามคำสั่งหรือภายใต้การควบคุมของรัฐตามมาตรา ๑๒ (มาตรา ๒๐) อายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์จะมีอยู่ ๕๐ ปี นับแต่ได้มีการสร้างสรรค์งานขึ้น หากมีการโฆษณาครั้งแรกในระยะเวลาดังกล่าวให้ลิขสิทธิ์มีอยู่ต่อไปห้าสิบปี นับแต่มีการโฆษณางานครั้งแรก เนื่องจากงานดังกล่าวเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของประเทศไทยโดยตรง จึงจำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดอายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์ไว้โดยเฉพาะ

เหตุผลที่ต้องมีการกำหนดงานประเภทให้มีอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ต่างกันไปเพราะขึ้นอยู่กับลักษณะของงานเป็นสำคัญ งานบางประเภท เช่น ศิลปประยุกต์เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน สังคม เศรษฐกิจ ก่อให้เกิดผลประโยชน์ทางธุรกิจ อายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์จะน้อยกว่าปกติงานลิขสิทธิ์บางประเภทมิได้กำหนดอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ตามความตายของผู้สร้างสรรค์ เพราะงานดังกล่าวเกี่ยวข้องกับสาธารณชนงานดังกล่าวสามารถที่จะมีการเปลี่ยนแปลง ดัดแปลงไปเรื่อย ๆ และการเปลี่ยนแปลงหรือดัดแปลงจะเป็นประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติ การกำหนดอายุคุ้มครองนานเกินไปจะขาดความคล่องตัว และมีผลเสียต่อส่วนรวมและประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของประเทศ ในขณะที่งานลิขสิทธิ์ประเภททั่วไปคืองานวรรณกรรม

และศิลปกรรม จะเป็นงานลิขสิทธิ์ที่เกี่ยวกับศิลปโดยตรงเกี่ยวข้องกับสังคม หรือมีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจน้อย จึงกำหนดอายุของการคุ้มครองให้นาน

จากที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่าการคุ้มครองลิขสิทธิ์จะต้องมีการกำหนดระยะเวลาแห่งการคุ้มครอง ดังนั้นในขณะที่มีการคุ้มครองลิขสิทธิ์อยู่เจ้าของงาน หรือผู้รับโอนย่อมมีสิทธิต่าง ๆ ที่จะนำงานของตนไปทำอะไรก็ได้เพื่อประโยชน์ของตนภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายกำหนด ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่เพื่อให้งานสร้างสรรค์ดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน สังคม และประเทศชาติ จึงได้มีการกำหนดการสิ้นสุดอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ไว้เมื่ออายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์หมดลง งานดังกล่าวจะตกเป็นสาธารณสมบัติ (Public Domain) ทำให้ประชาชนทั่วไปมีสิทธิที่จะนำงานนั้นไปใช้ได้อย่างเสรี โดยไม่ต้องขออนุญาตจากผู้สร้างสรรค์หรือเจ้าของงาน หรือผู้มีสิทธิตามกฎหมาย หรือไม่จำเป็นที่จะต้องเสียค่าตอบแทน

งานอันเป็นสาธารณสมบัติ

งานอันเป็นสาธารณสมบัติ (Works in Public Domain) ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ มิได้ให้ความหมายไว้ แต่ได้มีผู้ให้ความหมายว่าหมายถึง งานสร้างสรรค์ซึ่งสิ้นสุดอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ งานดังกล่าวประชาชนสามารถใช้ได้โดยไม่ต้องขออนุญาตจากเจ้าของงาน (Stephen M.S.ewart 1983 : 5) ตัวอย่างเช่น งานวรรณกรรมของไม้เมืองเดิม เมื่อครบกำหนด ๕๐ ปีหลังจากที่ไม้เมืองเดิมถึงแก่กรรมแล้ว งานดังกล่าวจะตกเป็นสาธารณสมบัติ งานอันเป็นสาธารณสมบัติจะแตกต่างกับสาธารณสมบัติของแผ่นดินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๐๔ ตรงที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินเป็นวัตถุที่มีรูปร่างหรือไม่มีรูปร่างก็ได้ แต่ งานอันเป็นสาธารณสมบัติเป็นทรัพย์สินทางปัญญาเป็นสิทธิที่

ไม่มีรูปร่าง การใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินนั้น ทรัพย์สินที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินบางประเภทประชาชนสามารถใช้สอยได้ เช่น หนองน้ำที่ราษฎรใช้ร่วมกัน แต่บางประเภทประชาชนทั่วไปไม่สามารถใช้สอยได้ จะใช้เฉพาะทางราชการเท่านั้น เช่น เืองรอบ แต่งานอันเป็นสาธารณสมบัติประชาชนทุกคนมีสิทธิที่จะใช้สอยได้ ในเรื่องของการถอนสภาพของสาธารณสมบัติของแผ่นดินจะต้องถอนสภาพโดยผลของกฎหมาย ในทางกลับกัน งานอันเป็นสาธารณสมบัติไม่มีโอกาสที่จะถอนสภาพกลับมาเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ได้

ผลของงานอันเป็นสาธารณสมบัติ

งานที่ตกเป็นสาธารณสมบัตินั้น ประชาชนทั่วไปมีสิทธิที่จะใช้สอยงานนั้นได้ ผู้สร้างสรรค์ หรือทายาท หรือผู้รับโอนไม่มีสิทธิที่จะไปห้ามมิให้ผู้อื่นกระทำการทำซ้ำ ดัดแปลง หรือนำออกโฆษณา ฯลฯ ลักษณะดังกล่าวหมายความว่าถึงสิทธิในทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรรมสิทธิได้หมดสิ้นไปแล้ว ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ เมื่องานนั้นตกเป็นสาธารณสมบัติแล้ว สิทธิของผู้สร้างสรรค์ ทายาท หรือผู้รับโอนจะมีสิทธิอย่างไรบ้าง ถ้าหากมีผู้ดำเนินงานดังกล่าวไปใช้ในทางที่เสื่อมเสียแก่เกียรติคุณของผู้สร้างสรรค์ไปดัดแปลง หรือนำไปประกอบธุรกิจทางพาณิชย์ จนทำให้งานนั้นต้องสูญเสียความเป็นเอกลักษณ์ไป และยังเป็นการทำลายมรดกงานทางวัฒนธรรม เจ้าของงานลิขสิทธิ์ ผู้สร้างสรรค์ หรือทายาทได้รับความเสียหาย บุคคลเหล่านี้จะมีสิทธิอย่างไรบ้างนั้น จะต้องมาพิจารณากฎหมายลิขสิทธิ์ของไทยว่ามีการให้ความคุ้มครองอย่างไรบ้าง

มาตรการทางกฎหมายไทยในการคุ้มครองงานอันเป็นสาธารณสมบัติ

ในกฎหมายไทยได้มีการกำหนดการคุ้มครองงานอันเป็นสาธารณสมบัติ ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ มาตรา ๒๓ บัญญัติว่า "การนำงานใด ๆ อันมีลิขสิทธิ์ออกโฆษณาภาย

หลังจากที่อายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์สิ้นสุดลง ไม่ก่อให้เกิดลิขสิทธิ์ในงานนั้น ๆ ขึ้นใหม่" จากมาตราดังกล่าวหมายความว่าเจ้าของงานสร้างสรรค์ ทายาท หรือผู้รับโอนถ้าจะนำงานสร้างสรรค์ที่หมดอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์มา ดัดแปลง แก้ไข โฆษณาใหม่ ก็ไม่ถือว่างานนั้นมีลิขสิทธิ์ขึ้นมาใหม่ หากงานชิ้นใหม่นั้นก็มีลักษณะคล้ายคลึงกับงานเดิมและไม่ปรากฏการเปลี่ยนแปลงหรือดัดแปลงในส่วนสำคัญของงาน ดังนั้น ผู้สร้างสรรค์ ทายาท หรือผู้รับโอนจะไม่มีความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์อีกต่อไป และความเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ในงานนั้นสิ้นสุดลง ดังนั้นหากมีผู้ใดกระทำการใด ๆ ต่องานของผู้สร้างสรรค์ เช่น บิดเบือน ตัดทอน ดัดแปลง หรือทำโดยประการอื่นใดแก่งานนั้น จนเกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของผู้สร้างสรรค์ ผู้สร้างสรรค์ ทายาท หรือผู้รับโอนจะไม่สามารถฟ้องร้องบังคับตามสิทธิดังกล่าวได้

อย่างไรก็ตาม มิใช่ว่าจะไม่มีกฎหมายลิขสิทธิ์ใดที่คุ้มครองงานอันเป็นสาธารณสมบัติ เมื่อพิจารณาตามมาตรา ๔๐ ซึ่งบัญญัติว่า "ในกรณีที่ยอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในภาพยนตร์สิ้นสุดลงแล้ว มิให้ถือว่าการนำภาพยนตร์นั้นออกโฆษณาเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานวรรณกรรม นาฏกรรม ศิลปกรรม ดนตรีกรรม โสภณทัศนวัสดุ หรืองานที่ใช้จัดทำภาพยนตร์นั้น" หมายความว่าในกรณีที่มิให้นำภาพยนตร์ออกโฆษณาแม้ว่างานภาพยนตร์จะหมดลิขสิทธิ์ลง (อายุแห่งการคุ้มครองจะกำหนด ๕๐ ปี นับแต่วันที่ได้สร้างสรรค์งานนั้นออกมาหรือในกรณีที่มิให้นำออกโฆษณาในงานในระยะเวลาดังกล่าว ให้ลิขสิทธิ์มีอยู่ห้าสิบปีนับแต่ได้มีการออกโฆษณา (ตามมาตรา ๑๘) ในขณะที่อายุลิขสิทธิ์อื่น เช่น บทภาพยนตร์ ดนตรีที่ใช้ประกอบ ฯลฯ ที่นำมาสร้างภาพยนตร์ยังไม่หมดอายุแห่งการคุ้มครอง การที่นำภาพยนตร์นั้นออกมาโฆษณา ไม่ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานอื่น (ไชยยศ เหมะรัชตะ ๒๕๒๔ : ๒๐๑-๒๐๒) จากมาตราดังกล่าวจะเป็น

การคุ้มครองงานอันเป็นสาธารณสมบัติของงานภาพยนตร์ใน งานลิขสิทธิ์อื่นเท่านั้น

แม้ว่าบทบัญญัติ ในพระราชบัญญัติ ลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ มิได้มีมาตรการคุ้มครองงานอันเป็นสาธารณสมบัติไว้โดยตรง เพียงแต่มีการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์เท่านั้น แต่ก็ยังมีกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับงานอันเป็นสาธารณสมบัติ เช่น พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แก้ไขเพิ่มเติม ๒๕๓๕ ที่จะให้ความคุ้มครองโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ แต่งานอันเป็นสาธารณสมบัตินั้นจะได้รับความคุ้มครองเฉพาะงานที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ เท่านั้น หรือในกรณีการทำละเมิดต่องานศิลปกรรมของผู้สร้างสรรค์ หรือทายาทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๒๐ บัญญัติว่า "ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น " ลักษณะของการใช้กฎหมายละเมิดเป็นการคุ้มครองตัววัตถุอันเกิดจากการสร้างสรรค์ หากมีผู้ใดไปทำให้ตัววัตถุที่เป็นงานสร้างสรรค์เสียหาย ผู้เป็นเจ้าของงานสามารถที่จะฟ้องร้องฐานละเมิดได้ ซึ่งโดยมากจะเป็นประเภทงานศิลปกรรมเท่านั้น เช่น งานภาพวาด รูปปั้น แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายลักษณะละเมิดดังกล่าวก็มีได้ครอบคลุมงานอันเป็นสาธารณสมบัติทุกประเภท เช่น งานดนตรีกรรม เป็นต้น นอกจากนี้การฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายฐานละเมิดแล้ว ยังสามารถฟ้องฐานความผิดทางอาญาได้คือ ความผิดเกี่ยวกับทำให้เสียทรัพย์ (มาตรา ๓๕๘-๓๖๑)

เมื่อพิจารณากฎหมายไทยแล้ว มิได้มีการมาตรการคุ้มครองงานอันเป็นสาธารณสมบัติโดยเฉพาะ เว้นแต่ในงานภาพยนตร์ตามมาตรา ๔๐ เท่า

นั้น ซึ่งก็เป็นเพียงการคุ้มครองงานภาพยนตร์ที่สิ้นสุดแต่ก็ได้คุ้มครองทุกกรณี ส่วนตามกฎหมายอื่นมิได้คุ้มครองงานทุกประเภทหรือทุกกรณี ในขณะที่อนุสัญญา ได้มีการให้ความคุ้มครองงานเหล่านี้ จึงควรที่จะมาพิจารณากันว่า ในต่างประเทศอื่น ๆ มีมาตรการให้คุ้มครองงานอันเป็นสาธารณสมบัติอย่างไรบ้าง

มาตรการกฎหมายต่างประเทศในงานอันเป็นสาธารณสมบัติ

ดังที่ได้กล่าวมาในเบื้องต้นแล้วว่า แนวความคิดอันเกี่ยวกับการคุ้มครองลิขสิทธิ์ของต่างประเทศมี ๒ แนวความคิดหลักคือ สิทธิทางเศรษฐกิจ และธรรมสิทธิ โดยสิทธิประเภทแรกเป็นการปกป้องผลประโยชน์ ต่าง ๆ ให้แก่เจ้าของลิขสิทธิ์ ใช้กันมากในกลุ่มประเทศคอมมอนลอร์ แต่สิทธิประเภทหลังมุ่งเน้นการปกป้องชื่อเสียงเกียรติคุณแก่ผู้สร้างสรรค์ ใช้กันมากในกลุ่มประเทศภาคพื้นยุโรป ซึ่งแนวความคิดทั้งสองแนวได้วิวัฒนาการมาเป็นการให้ความคุ้มครองงานอันเป็นสาธารณสมบัติ เพราะเหตุที่ว่าเมื่องานสร้างสรรค์หมดอายุแห่งการคุ้มครองแล้วบางประเทศเห็นว่าควรที่จะมีมาตรการให้การคุ้มครองงานที่หมดอายุลิขสิทธิ์ เพื่อเป็นการตอบแทนเจ้าของลิขสิทธิ์ หรือผู้สร้างสรรค์ รวมทั้งทายาทนอกจากนี้ยังเป็นการคุ้มครองงานอันเป็นสาธารณสมบัติมิให้มีการดัดแปลงงาน หรือบิดเบือนภาพลักษณ์ของงาน จนทำให้งานนั้นต้องสูญเสียความเป็นงานลิขสิทธิ์ไป จึงได้มีการหามาตรการต่าง ๆ โดยการนำหลักเรื่องธรรมสิทธิ และสิทธิทางเศรษฐกิจมาเป็นมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองงานอันเป็นสาธารณสมบัติ

(๑) การให้ความคุ้มครองงานอันเป็นสาธารณสมบัติโดยใช้หลักธรรมสิทธิ

ประเทศที่ยึดหลักธรรมสิทธิ ถือว่าธรรมสิทธิไม่ควรที่จะถูกจำกัดในการคุ้มครอง ทั้งนี้เพราะงานสร้างสรรค์แต่ละชิ้นนั้นเกิดจากความคิด สติปัญญาของผู้สร้างสรรค์แม้งานสร้างสรรค์จะได้โอน

ไปแล้วก็ตาม แต่หากเกิดความเสียหายแก่ผู้สร้างสรรค์ ผู้สร้างสรรค์ หรือทายาทก็ควรที่จะมีสิทธิที่จะห้ามมิให้ผู้รับโอนกระทำการบิดเบือน ตัดทอน ตัดแปลง หรือกระทำการอื่นใดที่เกิดความเสียหายแก่งานสร้างสรรค์ หรือชื่อเสียงเกียรติคุณของผู้สร้างสรรค์ ดังนั้นหากอายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์สิ้นสุดลงงานนั้นจะตกเป็นสาธารณสมบัติ ประชาชนทั่วไปสามารถใช้งานได้โดยไม่ต้องรับอนุญาตจากผู้สร้างสรรค์ หรือทายาทเช่นกัน แต่ว่าหากกำหนดให้งานลิขสิทธิ์มีกรรมสิทธิ์ตลอดไป ก็ไม่เป็นการยุติธรรมต่อประชาชนทั่วไปที่ไม่สามารถจะใช้งานลิขสิทธิ์นั้นได้ จึงได้มีการพยายามกำหนดให้กรรมสิทธิ์นั้นคงอยู่ตลอดไปจนกระทั่งหมดอายุสิทธิทางเศรษฐกิจ เช่น กฎหมายลิขสิทธิ์ประเทศบราซิล ค.ศ. ๑๙๖๖ มาตรา ๒๕ บัญญัติให้กรรมสิทธิ์เป็นสิทธิในความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของงาน ซึ่งหมายความว่าหากจะมีการดัดแปลง เปลี่ยนแปลงแก้ไขทั้งหมด ก็สามารถที่จะกระทำได้ แต่ห้ามมิให้การกระทำดังกล่าวเป็นการบิดเบือนอย่างร้ายแรง คือก่อให้เกิดความเสื่อมเสียแก่เกียรติยศชื่อเสียงของผู้สร้างสรรค์

ในบางประเทศ เช่น ประเทศฝรั่งเศส อิตาลี ยูโกสลาเวีย และสวีเดน ได้มีการจัดตั้งองค์กรของรัฐ หรือองค์กรของผู้สร้างสรรค์เข้ามาควบคุมดูแลงานสร้างสรรค์ที่ผู้สร้างสรรค์ถึงแก่ความตาย แม้ว่าจะอยู่ในระหว่างการคุ้มครองสิทธิในทางเศรษฐกิจก็ตาม เพื่อให้องค์กรเหล่านี้เข้ามาดูแลงานอันเป็นสาธารณสมบัติ ดูแลผลประโยชน์ของผู้สร้างสรรค์ หรือทายาท องค์กรเหล่านี้มีสิทธิที่จะดำเนินการดำเนินคดีกับผู้กระทำการบิดเบือน หรือดัดแปลงงานอันเป็นสาธารณสมบัติที่นำไปสู่ความเสื่อมเสียชื่อเสียงเกียรติคุณของผู้สร้างสรรค์

(๒) การคุ้มครองงานอันเป็นสาธารณสมบัติโดยใช้ระบบจ่ายค่าธรรมเนียม

เนื่องจากเจ้าของงานลิขสิทธิ์มีสิทธิทางเศรษฐกิจ เมื่องานนั้นตกเป็นสาธารณสมบัติแล้วทำให้ประชาชนทั่วไปมีสิทธิใช้สอย ในบางประเทศ

เห็นว่าเมื่อเจ้าของงานลิขสิทธิ์ หรือผู้สร้างสรรค์เดิมเคยได้รับสิทธิทางเศรษฐกิจอยู่ แต่เมื่องานนั้นหมดอายุแห่งการคุ้มครอง สิทธิดังกล่าวได้สูญหายไป จึงไม่เป็นการยุติธรรมแก่เจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้สร้างสรรค์ หรือทายาท และเพื่อเป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมให้มีการเผยแพร่งานออกไปอย่างถูกต้อง จึงควรที่จะนำระบบการจ่ายค่าธรรมเนียมมาใช้กับงานอันเป็นสาธารณสมบัติดังกล่าวนี้ ผู้นำงานอันเป็นสาธารณสมบัติไปใช้ หรือกระทำการใด ๆ ที่เกี่ยวกับงานอันเป็นสาธารณสมบัติ ควรที่จะต้องเสียค่าใช้จ่าย หรือค่าธรรมเนียมให้แก่ผู้สร้างสรรค์ เจ้าของลิขสิทธิ์ ซึ่งการจ่ายค่าธรรมเนียมจะจัดเก็บในรูปแบบของกองทุน หรือรูปแบบอื่นใด แล้วแต่กฎหมายของแต่ละประเทศ ผู้มีหน้าที่เก็บค่าธรรมเนียมอาจจะเป็นองค์กรของรัฐ หรือองค์กรของเจ้าของลิขสิทธิ์ ผู้สร้างสรรค์ก็ได้ องค์กรเหล่านี้จะนำค่าตอบแทนดังกล่าวส่วนหนึ่งไปจ่ายให้ผู้สร้างสรรค์หรือทายาทต่อไป (UNESCO 1981 : 52)

ตัวอย่างประเทศที่ใช้ระบบการจ่ายค่าธรรมเนียมคือ อาร์เจนตินา กฎหมายฉบับที่ ๑๒๒๔ / ๙๘ ค.ศ. ๑๙๕๙ กำหนดให้บุคคลที่ทำการพิมพ์ทำซ้ำ หรือเผยแพร่งานอันเป็นสาธารณสมบัติจะต้องจ่ายค่าธรรมเนียมให้กับ The National Fund of Arts. เงินดังกล่าวจะนำไปใช้เพื่อส่งเสริมศิลปะ การศึกษา และรางวัลต่างๆ แก่ศิลปินและนักประพันธ์ กฎหมายลิขสิทธิ์ประเทศอุรุกวัย เลขที่ ๑๙๗๓๓๙ เกี่ยวกับลิขสิทธิ์วรรณกรรมและศิลปะบัญญัติว่า งานอันเป็นสาธารณสมบัติบุคคลทั่วไปสามารถใช้สอยงานนั้นได้ แต่จะต้องจ่ายค่าธรรมเนียมตามที่คณะกรรมการลิขสิทธิ์กำหนด สำหรับในประเทศภาคพื้นยุโรปกฎหมายลิขสิทธิ์ประเทศยังการี มาตรา ๑๕ a กำหนดว่า หลังจากสิ้นสุดอายุการคุ้มครองสิทธิทางเศรษฐกิจของผู้สร้างสรรค์ ผู้ใช้สอยงานจะต้องจ่ายค่าธรรมเนียมตามที่กฎหมายกำหนด กฎหมายลิขสิทธิ์ประเทศฝรั่งเศส กำหนดให้องค์กรที่มีหน้าที่เก็บค่าธรรมเนียมคือ The Caisse National des Letters มีการเก็บค่าธรรมเนียมการ

จัดพิมพ์งานวรรณกรรมจากบรรดาสำนักรพิมพ์ต่าง ๆ ในอัตราร้อยละ ๐.๒ ของยอดจำหน่ายหนังสือ และสามารถเก็บค่าธรรมเนียมได้ภายในระยะเวลา ๑๕ ปี และในกฎหมายลิขสิทธิ์ประเทศอิตาลีเองก็ได้มีการเก็บค่าธรรมเนียมจากผู้ให้สอยงานอันเป็นสาธารณสมบัติ จะต้องจ่ายให้แก่องค์กรที่มีหน้าที่เก็บ

สำหรับประเทศอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์เห็นว่างานเมื่อหมดอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ งานสร้างสรรค์จะตกเป็นสาธารณสมบัติบุคคลทั่วไปสามารถที่จะใช้งานนั้นไปกระทำการใด ๆ ได้โดยไม่ต้องรับอนุญาตจากผู้สร้างสรรค์หรือทายาทของผู้สร้างสรรค์ หรือเสียค่าตอบแทน ค่าธรรมเนียมใด ๆ แก่ผู้สร้างสรรค์หรือทายาทของผู้สร้างสรรค์

สรุป

ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีมาตรการคุ้มครองงานอันเป็นสาธารณสมบัติโดยตรง ทั้งนี้เนื่องจากกฎหมายที่มีอยู่ไม่มีการกำหนดขอบเขตของความคุ้มครองให้ครอบคลุมถึงงานอันเป็นสาธารณสมบัติทุกประเภท นอกจากนั้นกฎหมายที่มีอยู่คือ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ มาตรา ๔๐, พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แก้ไขเพิ่มเติม ๒๕๓๕ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๒๐ และประมวลกฎหมายอาญาความผิดเกี่ยวกับการทำให้เสียทรัพย์ (มาตรา ๓๕๘-๓๖๑) ก็ไม่สามารถให้ความคุ้มครองงานอันเป็นสาธารณสมบัติทุกกรณี

ในขณะที่เดียวกันในต่างประเทศได้มีมาตรการคุ้มครองงานอันเป็นสาธารณสมบัติทั้งนี้โดยนำหลักสิทธิทางเศรษฐกิจ และธรรมสิทธิมาเป็นแนวทางในการพัฒนา จึงได้มีมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองงานอันเป็นสาธารณสมบัติ ๒ ระบบคือ ระบบธรรมสิทธิ และระบบการจ่ายค่าธรรมเนียม ทั้งสองระบบต่างมีผลดีต่อการคุ้มครองงาน

อันเป็นสาธารณสมบัติ บางประเทศจึงได้มีการใช้ ๒ ระบบเข้าไปคุ้มครองงานดังกล่าว เช่น ประเทศฝรั่งเศส

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากประเทศไทยไม่มีมาตรการทางกฎหมายคุ้มครองงานอันเป็นสาธารณสมบัติโดยตรง จึงควรที่จะแก้ไขกฎหมายดังนี้

(๑) มีการให้ความคุ้มครองงานอันเป็นสาธารณสมบัติที่หมดอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ ซึ่งอาจจะกำหนดให้การคุ้มครองเฉพาะงานบางประเภทที่เป็นประโยชน์ต่อ สังคมประเทศชาติ เช่น งานวรรณกรรม งานศิลปกรรม และดนตรีกรรม เฉพาะเนื้อร้อง สำหรับทำนองสามารถที่จะดัดแปลงได้

(๒) มีการเก็บค่าธรรมเนียมจากการใช้งานอันเป็นสาธารณสมบัติ หากมีบุคคลใดนำงานอันเป็นสาธารณสมบัติไปใช้ประโยชน์จะต้องขออนุญาต และเสียค่าธรรมเนียมซึ่งค่าธรรมเนียมดังกล่าวจะนำไปเป็นกองทุนในการส่งเสริมและสนับสนุนศิลปิน ผู้สร้างสรรค์หรือทายาทของผู้สร้างสรรค์ในการสร้างงานอื่นต่อไป ตัวอย่างของประเทศที่มีการเก็บค่าธรรมเนียมและนำกองทุนไปใช้เพื่อเป็นวัตถุประสงค์ดังกล่าวคือ ประเทศในกลุ่มละตินอเมริกา เช่น อาร์เจนตินา บราซิล ประเทศแอฟริกา เช่น มาลี คองโก หรือในประเทศยุโรป เช่น อิตาลี อังกฤษ ฝรั่งเศส เป็นต้น

(๓) มีการจัดตั้งองค์กรที่มีหน้าที่ดูแลงานลิขสิทธิ์ และงานอันเป็นสาธารณสมบัติจดทะเบียนงานอันเป็นสาธารณสมบัติไว้ ให้องค์กรเหล่านี้มีหน้าที่ในการเก็บค่าธรรมเนียมจากการใช้งานอันเป็นสาธารณสมบัติ หากมีบุคคลใดนำงานอันเป็นสาธารณสมบัติไปใช้ประโยชน์จะต้องขออนุญาต และเสียค่าธรรมเนียม ในขณะที่เดียวกันถ้ามีผู้ใดกระทำการดัดแปลง แก้ไขงานสร้างสรรค์จนทำให้งานดังกล่าวเสื่อมเสียเกียรติคุณของผู้สร้างสรรค์แล้วหน่วยงานนั้นเป็นผู้รับผิดชอบแทนผู้สร้างสรรค์ หรือ

ทายาทของผู้สร้างสรรค์ ซึ่งรวมถึงมีอำนาจหน้าที่ในการฟ้องร้องแทนผู้สร้างสรรค์ หรือทายาทของผู้สร้างสรรค์

(๔) เพิ่มบทกำหนดโทษทางอาญาให้มากยิ่งขึ้น กำหนดบทลงโทษว่าหากผู้ใดงานอันเป็นสาธารณสมบัติไปใช้โดยมิได้รับอนุญาตจากหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแล (ถ้ามี) หรือผู้สร้างสรรค์ หรือทายาทบุคคลนั้น จะต้องรับโทษทางอาญา

(๕) ขยายระยะเวลาของการคุ้มครองลิขสิทธิ์ แนวความคิดนี้เป็นอีกแนวความคิดหนึ่งของบรรดาทายาทผู้สร้างสรรค์ที่ต้องการให้กฎหมายลิขสิทธิ์ขยายอายุความทางการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ ให้ยาวนานขึ้นอีกสักระยะเวลาหนึ่ง ก็อาจมีทางเป็นไปได้ ดังเช่นที่ประเทศเยอรมนี ซึ่งได้ขยายการคุ้มครองจากเดิม ๕๐ ปี เป็น ๗๐ ปี หลังจากผู้สร้างสรรค์ถึงแก่ความตาย ทั้งนี้เพราะระยะเวลา ๕๐ ปีเป็นเพียงมาตรฐานขั้นต่ำที่ภาคีสมาชิกอนุสัญญาเบอร์นฯ ยึดถืออยู่ในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม การแก้ไขกฎหมายลิขสิทธิ์เพื่อให้มีมาตรการคุ้มครองงานอันเป็นสาธารณสมบัติเป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะมีผลกระทบต่อบุคคลต่าง ๆ การพิจารณาแก้ไขจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ เป็นที่น่ายินดีว่าในขณะนี้ประเทศไทยมีการเสนอแก้ไขพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ โดยการยกร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ฉบับใหม่ซึ่งในขณะนี้กำลังอยู่ระหว่างการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ในร่างฉบับใหม่ได้มีการเสนอแก้ไขมาตรา ๑๕ วรรค ๔ ซึ่งเป็นการมาตรการคุ้มครอง

กรรมสิทธิ กฎหมายเดิมได้ให้การคุ้มครองกรรมสิทธิประการเดียวคือ ผู้สร้างสรรค์มีสิทธิเฉพาะตัวที่จะห้ามมิให้ผู้รับโอนบิดเบือน ตัดทอน ดัดแปลง หรือทำโดยประการอื่นใดแก่งานนั้น จนเกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของผู้สร้างสรรค์ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ค่อนข้างแคบ ร่างกฎหมายใหม่ก็ยังคงหลักการเดิมไว้ และได้เพิ่มเติมในส่วนที่ให้สิทธิแก่ผู้สร้างสรรค์ที่จะแสดงตนในงานสร้างสรรค์นั้นได้ ถือเป็นหลักเกณฑ์เรื่องกรรมสิทธิที่สำคัญอีกประการหนึ่ง และสิ่งสำคัญสำหรับมาตรการการคุ้มครองงานอันเป็นสาธารณสมบัติ คือการให้กรรมสิทธิยังคงอยู่แม้ว่าผู้สร้างสรรค์ถึงแก่ความตาย และให้ทายาทของผู้สร้างสรรค์มีสิทธิที่จะฟ้องร้องบังคับสิทธิในการแสดงตนในงานสร้างสรรค์ และสิทธิที่จะห้ามมิให้ผู้รับโอนทำการบิดเบือน ตัดทอน ดัดแปลง หรือทำโดยประการอื่นใดแก่งานนั้น จนเกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของผู้สร้างสรรค์ แต่ทั้งนี้ร่างกฎหมายฉบับนี้ยังเปิดช่องคือให้มีการตกลงเป็นอย่างอื่นได้ แต่การตกลงเป็นอย่างอื่นจะต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร

แม้ว่าการแก้ไขกฎหมายลิขสิทธิ์จะมีได้แก้ไขในเรื่องมาตรการคุ้มครองงานอันเป็นสาธารณสมบัติโดยตรง แต่ก็ได้มีการยอมรับหลักเรื่องกรรมสิทธิมากขึ้น ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนามากกฎหมายในเรื่องของมาตรการคุ้มครองงานอันเป็นสาธารณสมบัติแสดงให้เห็นเป็นนิมิตที่ดีต่อไปในอนาคตว่า ประเทศไทยจะได้มีการออกกฎหมายที่จะมาคุ้มครองงานอันเป็นสาธารณสมบัติต่อไป

บรรณานุกรม

ไชยยศ เหมะรัชตะ ปัญหากฎหมายลิขสิทธิ์ กรุงเทพมหานคร นิติบรรณการ ๒๕๒๘

"พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑" ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๙๕ ตอนที่ ๔๓ (ฉบับพิเศษ)

วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๒๑

วิชัย อริยนันทกะ "ธรรมชาติของผู้สร้างสรรค์งานอันมีลิขสิทธิ์" กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา

กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม ๒๕๓๒

อมรา ทรัพย์ไพศาล "ธรรมชาติของผู้สร้างสรรค์" วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท บัณฑิตวิทยาลัย

สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒๕๓๑

ศิลปากร, กรม รวมเอกสารชุดกฎหมายลิขสิทธิ์ กรุงเทพมหานคร อยู่ในเต็ดโปรดักชั่น ๒๕๒๗

Merkin, Robert Copyright, Designs and Patents : The New Law. London Longman 1989.

Stewart, Stephen M. International Copyright and Neighbouring Rights. London Butterworth
1983

UNESCO. The ABC of Copyright. United National Education, Scientific and Cultural Organization,
1981.

WIPO. General Information. Geneva : WIPO. Publication, 1990.

